

Ornitofil in ornitolog Jurij Lovšin

(25. 7. 1939–12. 2. 1999)

Ura pri Blažేశkuc se je ustavila

Ko je zazvonil navček na Fari, prav gotovo nisem pomislil na Blažేశkučevega Jureta. Nedolgo tega mi je še z veliko vnemo razlagal, kako bo njihovo znamenito staro uro na svojem domu v Stari Loki št. 17 pripravil do tega, da bo zopet kazala čas. Mehanizem je očistil in obnovil, dvajset malih figur in oba velika, skoraj meter velika soldata, ki skupaj tolčejo na četrť ure in vsako polno uro, je na novo prebarval, naredil je prozorno številčnico, da bi se videla notranjost ure. Začel je montirati tudi posebno elektromehanično napravo, ki bi nadomestila nerodno in prepogosto ročno navijanje ure. To napravo si je zamislil sam. Bila je samo ena od njegovih neštetiť inovacij. Źal tudi zadnja. Pri sestavljanju obnovljene ure se je iztekla njegova življenjska ura. Od njega smo se poslovili 16. februarja 1999 na domačem pokopališču pri cerkvi sv. Jurija v Stari Loki.

Jure se je rodil v Škofji Loki v Bodlarjevi hiši pod Grabnom (nasproti mlekarni). Oče Vilko (Vili) Lovšin je bil zaposlen kot računovodja v bližnji mlekarski šoli. Mama Antonija je bila Demšarjeva iz Źeleznikov. Med vojno so starši z Juretom odšli na očetov dom v Goričo vas pri Ribnici na Dolenjskem. Ko je Juretovi stari mami leta 1943 umrl moŹ, Jurče Gosar, posestnik v Stari Loki, je Tončka Gosar* vzela vnuka Jureta k sebi. Tu, na Gosarjevi domačiji je ostal vse do konca. Ubadal se je s kmetijo, čeprav bi rad postal mizar. V vojski, ki jo je služil leta 1960 in 1961 v Novem Sadu, je naredil šoferski izpit, nato se je zaposlil v Motorju (predhodniku LTH) kot normirec. V loški Poklicni šoli za kovinsko in avtomehansko stroko je leta 1964 uspešno končal večerno ključavničarsko šolo. Nato je bil šofer in nabavljajč v bližnjem Centru slepih in slabovidnih. Z Źeno Roziko (z Rozalijo Veršaj iz Bitnje vasi pri Trebelnem se je poročil 22. aprila 1967) je leta 1971 prijavil popoldansko galvansko obrt, ki jo je od leta 1972 naprej vodila Źena Rozalija (od leta 1989 naprej registrirana firma pod Galcin d. o. o.).

Čeprav na videz krepk moŹ je bil Jure vseskozi bolj rahlega zdravja. Źe pri porodu je tehtal le 1,7 kg. V vojski so mu ugotovili srčno bolezen in ga kot »zanimiv primer« Źe kot civila leta 1962 poklicali v VMA (Vojno medicinska akademija) v Beograd, kjer ga je operiral znameniti kardiokirurg, prof. dr. Papa. Na drugo operacijo je moral leta 1992. Naslednje leto je bil invalidsko upokojen.

Pravijo, da bolezen, še zlasti srčna, naredi človeka bolj rahločutnega. Mogoče bi to veljalo tudi za Jureta. O zdravju, boljše o boleznih se ni pogovarjal. Vsaj z mano ne. Res pa je bil vseskozi velik ljubitelj narave, posebno ptičev. Zgodaj jih je začel aktivno opazovati in jih tudi gojiti doma. Ker je bil mojster s kovino in lesom, je začel za ptiče sam izdelovati kletke. Njegove tipske razstavne in tekmovalne kletke so ustrezale najnovejšim mednarodnim standardom. Še danes jih imajo skoraj vsa slovenska ornitološka društva.

Leta 1972 se je včlanil v Ornitološko društvo Ljubljana matica. Tam si je pridobil veliko teoretičnega in praktičnega znanja, še posebno o kanarčkih, h katerim se je vedno bolj usmerjal. Seznanil se je s številnimi poznavalci in gojitelji ptic, še posebno z mentorjem in nestorjem vseh slovenskih sodnikov ornitologov, Ludvikom Simončičem. Jure je bil eden glavnih pobudnikov in v letu 1972 tudi soustanovitelj Društva za varstvo in vzgojo ptic Aleš Pavlin – Škofja Loka. Prvih dvanajst let je društvu predsedoval. Leta 1981 je Jure v Škofji Loki organiziral (v dvorani na Podnu) uspešno in odmevno republiško razstavo ptic in tekmovanje. Z društvom je na pobočju Hrastrnika nad Sredniško grapo v Selški dolini uredil vzoren ornitološki rezervat za opazovanje, proučevanje in hranjenje prosto živečih ptic. V njegovi hiši je imelo društvo vrsto let sejne, skladiščne in tekmovalne prostore.

Doma si je naredil veliko, sodobno in vzorno voljero, v kateri je imel tudi do tristo ptic, med njimi predvsem kanarčke. Za kanarčke oziroma njihove križance je postal pravi izvedenec. Na društvenih, takratnih republiških in državnih tekmovanjih je s svojo ženo dosegal velike uspehe. Je dobitnik številnih diplom, medalj in pokalov. Njegova kolajna s svetovnega tekmovanja leta 1980 v Olomucu na Češkoslovaškem je bila ena prvih, ki so jo dobili slovenski gojitelji sobnih ptic.

Jure Lotšič z mamo Antonijo, roj. Demšar in s staro mamo Antonijo Gosar, roj. Jelovčan, doma leta 1979. Arhiv družine Lotšič.

Leta 1982 je naredil izpit za pripravnika ocenjevalca barvnih kanarčkov in križancev, leta 1984 pa je opravil v Murski Soboti republiški izpit in bil v slovenskem Zboru sodnikov kooptiran za ocenjevalca. Leta 1994 je v Italiji opravil zahteven izpit in pridobil licenco mednarodnega sodnika ocenjevalca barvnih kanarčkov. V zadnjih letih je bil aktiven v projektu Favna Evrope. Kot član izvršilnega komiteja Svetovne ornitološke konfederacije – C. O. M. in kot mednarodni sodnik ocenjevalec barvnih kanarčkov – O. M. J. D. je ocenjeval še na zadnjem svetovnem prvenstvu leta 1998 na Nizozemskem.

Jurij Lovšin je postajal eden pomembnejših slovenskih ornitologov. Stroki, znancem, prijateljem, posebno pa domačim ga je nenadoma ugrabila smrt. Ohranili ga bodo v zasluženem spominu.

* Antonija, bči Jakoba Jelovčana, lesnega trgovca, gostilničarja in posestnika iz Železnikov se je poročila s posestnikom Jurijem Gosarjem. Skupaj sta leta 1923 odprla v Stari Loki gostilno Pri Blažeškercu, ki je obratovala do leta 1962. (V začetku 70. let nam je Tončka pod roko še vedno točila odprto vino in pivo iz steklenic. Seveda z vstopom zadaj z dvorišča.) Tako kot je Tončka, ki se je s kočijo vozila v Loko v šolo k minam, pri ogledovanju ure spoznala in poročila domačega Gosarjevega Jurčeta, tako je njegovo hčer Tončko v njihovi gostilni »zamerkal« njen bodoči zet Vili. V gostilni je drugo hčer Rezko spoznal in kasneje poročil arhitekt Just Gabrijelčič. Njuna bči je naša filmska diva Metka Gabrijelčič-Vesna. Morda glede družinskih povezav še tole: Stric Juretove stare mame Antonije je bil dr. Jernej Demšar (Železniki 19. 8. 1875, Bled 2. 4. 1961), pred 2. svetovno vojno lastnik Ajmanovega gradu pri Sv. Dubu. J. Demšar je bil zdravnik specialist, primarij in predstojnik dermatološke klinike, redni profesor na Medicinski fakulteti v Ljubljani in strokovni pisec. Bil je nestor slovenske dermovenereologije in med zdravniki te stroke najpomembnejša osebnost v času med obema vojnama in neposredno po drugi svetovni vojni. Skupaj z zdravnikom J. Tičarjem je leta 1912 ustanovil našo prvo gorsko reševalno službo.

Pripis.

Življenje teče naprej. Požrtvovalna Rozi je našla strokovnjaka za stare in nove urne mehanizme, upokojenega elektrotehnika Alojza Pekolja iz Dobniča, ki je dokončal zadnje Juretovo delo. Blažekucova ura sedaj spet teče. Še pojejo kanarčki v Juretovi voljeri, v dnevni sobi je Juretovo pohištvo, zahtevne viseče stopnice iz masivnega lesa in kovine vodijo iz dnevne sobe v zgornje prostore. Predvsem pa so tu njegovi leseni izdelki v žgani tehniki. Njegovi okrasni krožniki so po izseljenskih domovih po Nemčiji, Ameriki, Kanadi, Avstraliji. Tu se je kazala njegova ribniška suhorobarska kri in risarska nadarjenost. Pa tudi ribniška šegavost, hudomušnost in družabnost. Svočas je bil celo gorenjski prvak v plesih. Ravnokar so se domači pripeljali z morja v kamperju, drugem, ki ga je sprojektiral, naredil in zmontiral na tovornjak sam Jure. Vnuček Rožle-Žan pa čofota v bazenu, za katerega je ves vzdrževalno-čistilni blok pripravil njegov dedi.

Še vedno in vedno bolj mi je žal, da nisem utegnil na svočas dogovorjeno skupno potepanje s tvojim prvim kamperjem po Dolenjski. Zamudil sem priložnost, da bi te še bolj spoznal. Bog ve, kaj vse si še naredil, snoval in načrtoval.

V Stari Loki, v kasnem poletju 1999